

UTRIKESUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2002 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets rambeslut (bekämpande av rasism och främlingsfientlighet)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 12 mars 2002 statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets rambeslut (bekämpande av rasism och främlingsfientlighet) (U 7/2002 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att utrikesutskottet skall lämna utlåtande i saken till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Arto Kosonen, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Ilari Hannula, justitieministeriet
- professor Karmela Liebkind.

STATSRÅDETS SKRIVELSE

Förslaget

Förslaget till rambeslut gäller tillnärmning av lagar och andra författningar och ett närmare samarbete mellan myndigheter i medlemsstaterna i fråga om rasistiska och främlingsfientliga brott. Kommissionen har lämnat ett förslag till rambeslut om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet. Enligt den handlingsplan som antagits i Wien (EGTC 19, 23.1.1999) och slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors är rasism och främlingsfientlighet speciella former av brott som kräver effektivare bekämpning. Europaparlamentet krävde den 21 september 2000 att ett rambeslut skall ersätta den gemensamma åtgärden av 1996 om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet. Den tekniska utvecklingen och den allt mera omfattande användningen av Internet förutsätter bekämpning av

rasistiskt och främlingsfientligt innehåll på Internet och en tillnärmning av lagstiftningen i medlemsstaterna. Syftet med rambeslutet är dels att se till att alla medlemsstater inför effektiva, proportionerliga och avskräckande straff för rasism och främlingsfientlighet, dels att förbättra och uppmuntra rättsligt samarbete genom att avlägsna eventuella hinder för sådant.

Tillämpningsområdet för det föreslagna rambeslutet omfattar rasistiska och främlingsfientliga brott (artikel 1) som skall vara straffbara oavsett vilken metod som används när de begås. I artikel 2 åläggs medlemsstaterna att föreskriva att medhjälp till att begå något av brotten i fråga är straffbart. Påföljderna fastslås i artikel 3. Artikel 4 gäller rasistiska och främlingsfientliga motiv som försvårande omständigheter i samband med andra brott än de som anges i rambeslutet. Artikel 5 förpliktar medlemsstaterna att ställa ju-

ridiska personer till svars för brott med rasistiska och främlingsfientliga förtecken. I artikel 6 anges påföljder för juridiska personer. Andra påföljder för juridiska personer, som är beroende av prövning, anges också. I artikel 6 a fastställs förslagens förhållande bl.a. till yttrandefriheten och i artikel 6 b ingår begränsningar i fråga om gärningar enligt artikel 1. I artikel 7 bestäms om inledande av rättsliga åtgärder. Den grundläggande principen enligt artikeln är att åtal för de brott som anges i artiklarna 1 och 2 inte skall vara beroende av en anmälan från brottsoffret, dvs. gärningarna skall höra under allmänt åtal. I artikel 8 fastställs ramarna för behörigheten utifrån territorialitetsprincipen samt principen om aktiv och passiv person.

Statsrådets ståndpunkt

Regeringen förhåller sig positivt till effektivare bekämpning av rasism och främlingsfientlighet i EU. EU har 1996 beslutat om en gemensam åtgärd om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet (96/443/RIF). Det förslag till rambeslut som nu bereds kommer att ersätta denna åtgärd. Rambeslutet kommer att komplettera rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung.

Det ursprungliga förslaget till rambeslut innehöll många artiklar som var problematiska med tanke på legalitetsprincipen och yttrandefriheten som regeringen noterade (U 7/2002 rd).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utrikesutskottet har behandlat ärendet speciellt med tanke på internationell politik för de mänskliga rättigheterna och avtalsförpliktelser. Utskottet menar i likhet med regeringen att det är positivt att EU effektiviserar bekämpningen av rasism och främlingsfientlighet.

Enligt utrikesutskottet är det viktigt att de nya förpliktelserna för bekämpande av rasism i EU inte står i konflikt med gällande internationella avtal om mänskliga rättigheter. Utskottet konstaterar att lagutskottet (LaUU 6/2002 rd) och grundlagsutskottet (GrUU 26/2002 rd) med rätta har påpekat att många artiklar i det ursprungliga förslaget till rambeslut är problematiska med tanke på legalitetsprincipen och yttrandefriheten. Artiklarna gällde bl.a. definitionerna av begreppen rasism och främlingsfientlighet i det ursprungliga förslaget till rambeslut KOM (2001) 664 och de breda och inexakta definitionerna av begreppet offentlig uppmaning till våld och de preciseringsåtgärder som gäller kriminaliseringsåtgärder och påföljder. Enligt utskottet avvek definitionerna av de viktigaste begreppen i det ursprungliga förslaget till rambeslut, rasism och främlingsfientlighet, från den defini-

tion som t.ex. användes i den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (FödrS 37/1970). Enligt lagutskottets utlåtande var de föreslagna definitionerna inexakta och lämnade rum för tolkning. Utskottet omfattar grundlagsutskottets övervägande om att definitionerna bör preciseras enligt den modell som används i den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

I rambeslutet bör ingå ett förbud mot diskriminering som baserar sig på rasism och främlingsfientlighet och förbudet bör täcka såväl direkt som indirekt diskriminering på det sätt som grundlagsutskottet har förutsatt. Detta bör genomföras på samma sätt som i den tidigare nämnda konventionen om rasdiskriminering. Det är då skäl att skilja sådana positiva specialåtgärder i rambeslutet som behövs för att trygga faktisk jämlikhet från förbjuden diskriminering. Utskottet framhåller att kommissionens förslag till rambeslut efter de tidigare nämnda utlåtandena i många avseenden har ändrats i den riktning riksdagen har krävt. Ovan nämnda bestämmelse om definitioner har t.ex. helt strukits i förslaget till rambeslut.

Utlåtande

Utrikesutskottet meddelar som sitt utlåtande

att utskottet omfattar regeringens uppfattning med anmärkningarna ovan.

Helsingfors den 20 november 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Henrik Lax /sv
medl. Ulla Anttila /gröna
Antti Kalliomäki /sd
Bjarne Kallis /kd
Ilkka Kanerva /saml
Tarja Kautto /sd

Antero Kekkonen /sd
Juha Korkeaoja /cent
Outi Ojala /vänst
Kalevi Olin /sd
Hannu Takkula /cent
Martti Tiuri /saml
Ben Zyskowicz /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Raili Lahnalampi.